

Předcházení pracovním úrazům a mimořádným událostem při provádění bouracích prací

Bourací práce patří ve stavebnictví mezi činnosti, které již svým charakterem představují zvýšené nebezpečí ohrožení života a zdraví pracovníků. Může však při nich dojít i k ohrožení okolí stavby (např. zřícením objektu) se značnými následky. Rizikovost je podmíněna způsobem, kterým se bourací práce provádějí, od relativně nejbezpečnějšího bourání pomocí strojů až k nejnebezpečnějšímu ručnímu bourání. Riziko spočívá v obtížně odhadnutelném chování konstrukce v jednotlivých fázích bourání, které je obtížné předem přesně definovat, přesto je však často podceňováno. Z hlediska požadavků na bezpečnost práce se jedná o obdobné požadavky jako v případě výstavby.

Tyto záležitosti se týkají i zdánlivě nevýznamných, ale poměrně častých rekonstrukčních prací, mnohdy prováděných za plného provozu v modernizovaných objektech. Havárie vzniklé nesprávným postupem bouracích prací nejsou nijak výjimečné.

Přípravné práce

- Bourací práce, při nichž jsou dotčeny nosné prvky stavební konstrukce, se smí provádět pouze podle technologického postupu stanoveného v dokumentaci bouracích prací.
- Minimálně musí zhotovitel zajistit před započatím bouracích nebo rekonstrukčních prací provedení průzkumu stavu objektu z hlediska jeho statiky, použitých materiálů, technického vybavení, zajištění rozvodů a vedení, zjištění stavu dotčených sousedních staveb, apod.
- O výsledku průzkumu se musí udělat zápis, který uvede zjištěné skutečnosti.
- Na základě výsledků průzkumu a statického posouzení se zpracovává technologický postup prováděných prací, kde je uvedeno, jak bude zajištěna bezpečnost práce.
- Průzkum se musí věnovat i přítomnosti azbestu. Je-li to možné, musí být azbest a materiály obsahující azbest odstraněny bezpečným způsobem ještě před prováděním bouracích prací.
- Technologický postup musí obsahovat návaznost a souběh jednotlivých pracovních operací, pracovní postupy pro jednotlivé pracovní činnosti, způsob odstraňování materiálu, způsob svislé a vodorovné dopravy, skladování materiálu, zajištění staveniště a pracoviště, použití pomocných stavebních konstrukcí – lešení a podpěr, zajištění inženýrských sítí, použití prozatímních rozvodů energií, stanovení osobních ochranných pracovních prostředků.
- Technologické postupy používané při zacházení se stavebními materiály obsahujícími azbest musí být upraveny tak, aby se předcházelo uvolňování azbestového prachu do ovzduší.
- Při částečném bourání, rekonstrukci a modernizaci budov, které zůstávají v provozu nebo jsou obydlené, musí být v technologických postupech uvedeny způsoby zajištění provozu a kontroly pracovišť z hlediska ochrany pracovníků a jiných osob.
- Zahájení bouracích prací se může uskutečnit jen na základě písemního příkazu odpovědného pracovníka zhotovitele a po vybavení pracoviště pomocnými konstrukcemi, materiálem a pomůckami určenými v technologickém postupu.
- Vstupy, výstupy, sestupy a vjezdy do prostoru bouraného objektu i do jednotlivých pracovišť musí být zajištěny po celou dobu prací a viditelně označeny.

Zásady při provádění bouracích a rekonstrukčních prací

- Před zahájením bouracích prací je nutno stanovit signál, kterým v naléhavém případě bezprostředního ohrožení dá osoba určená zhotovitelem k řízení bouracích prací pokyn k bezprostřednímu opuštění pracoviště, při bourání se musí zajistit prostor, ve kterém se bourací práce provádějí.
- Stálý dozor vykonávaný fyzickou osobou pověřenou zhotovitelem musí být zajištěn při bourání staveb vyšších než přízemních, strhávání svislých konstrukcí od výšky 3 m, bourání schodišť, při strojním bourání nebo pokud jsou fyzické osoby provádějící bourací práce, mohou být ohroženy padajícími předměty nebo materiálem z pracoviště nad nimi.
- Stálý dozor je potřeba rovněž zajistit, jestliže bourací práce probíhají na dvou nebo více místech v rámci jedné bourané stavby současně.
- Vybouraný materiál se musí odstraňovat tak, aby nedošlo k přetížení podlah.
- Bourat se musí tak, aby se nenarušila stabilita okolních objektů, případně musí být provedeno zajištění sousedních staveb způsobem stanoveným v dokumentaci.
- Strhávání střešní konstrukce nebo krovů pomocí lan a tažných strojů je dovoleno pouze v případě, že jsou učiněna opatření ke stabilizování zbývajících částí konstrukce.
- Bourání klenby uvolněním části konstrukce, která ji zajišťuje, lze provádět pouze strojním způsobem a je-li zajištěno, že zřícením klenby nedojde k ohrožení fyzických osob.
- Pokud není zajištěna únosnost bourané konstrukce, musí být bourání prováděno ze samostatné pomocné konstrukce.
- Při bourání zdí, které stabilizují vystupující konstrukce, například balkony nebo arkýře, je nutno zajistit tyto konstrukce tak, aby nedošlo k nežádoucí ztrátě jejich stability.
- Konstrukční prvky mohou být odstraněny při ručním bourání jen tehdy, nejsou-li zatíženy.
- Ruční bourání nosných svislých konstrukcí se provádí zásadně směrem shora dolů.
- Ruční bourání stropů s nosnou konstrukcí je dovoleno pouze, když jsou zdi nad ní zbourané, jsou odkryté nosné prvky a ze stropů je odstraněn bouraný materiál.
- Bourací práce nad sebou jsou zakázány, pokud nejsou v technologickém postupu stanoveny podmínky zabezpečení pracovníků.
- Bourání nesmí být přerušeno, pokud není zajištěna stabilita bourané konstrukce nebo její části.
- Postupné bourání staveb postavených panelovou technologií se smí provádět až po rozpojení jednotlivých panelů a po předchozím zajištění jejich stability.
- Pokud se při bourání vyskytuje azbest, musí být ohrožený prostor vymezen kontrolovaným pásmem, v němž nelze jíst, pít ani kouřit. Musí být podniknuta další opatření podle předem stanoveného technologického postupu.
- S vybouraným materiálem obsahujícím azbest se zachází jako s nebezpečným odpadem.

Pro Národní informační centrum BOZP (Český Focal Point)
zpracoval Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.

© 2010